

կանոնին 50 երորդ յօդուածն է) :

4. Թէ որ սահմանադրական կանոններուն 53 երորդ յօդուածին դէմ շարժի :

Սահմանադրական կանոնաց 53 երորդ յօդուածն է այս : « Պայմանագիրները (օտար տէրութեան հետ) ասիկայ պիտի որոշէ և հաստատուի : Եւ բընաւ մէկ պայմանագիր մը վերջին հաստատութիւնը առած չի կրնար ըլլալ , միւսէն որ ազգային ժողովոյն հաւանութիւնը չըլլայ :

Հասարակապետութեան նախագահին վրայ մասնութեան յայտնի յանձնարք պիտի սեպուին ներքայգրեալ գործերը :

1. Թէ որ ազգային ժողովոյն գումարումը առնէ մը դադարեցնէ կամ բաշխուի խափանէ :

2. Թէ որ զինուորներ սար վերցընէ ժողովոյն դէմ :

Նշանակէս մասնութեան յանձնարք պիտի սեպուի , երբ որ ազգային ժողովը նախագահին դէմ վըճիւ մը տալով նախագահը պաշտօնէն կը ձգէ . և անիկայ չհնազանդիր :

Նախարարաց կողմէն ազգին դէմ մասնութեան յանձնարք կը սեպուի :

1. Թէ որ սահմանադրական կանոնները խախտեն :

2. Թէ որ պետութեան ներքին կամ արտաքին արահայտութեանը դէմ բան մը ընեն :

3. Թէ որ նախագահին մասնութեան յանձնարք սեպուելու բանի մը հաճութիւն կուտան , և այն անօրէնութիւնը գրուած թուղթը կ'ըստարագրեն և կը կրնան :

4. Թէ որ պետութեան արահայտութեանը համար հասարակապետութեան նախագահին տուած հրամանին գործադրութեանը գիտութեամբ զանցաւուութիւն կ'ընեն :

Հասարակապետութեան նախագահը կամ նախարարը հարստահարութիւն և զրկանք ըրած կը սեպուի :

1. Թէ որ օտար տէրութեանց հետ դաշինք և պայման դնելու և հաստատուելու համար ընծայ կամ պարգեւ կամ ստակ առնէ :

2. Թէ որ պետութեան եկամուտները գիտնալով իրեն կամ ուրիշին օգտին կը դարձնէ կամ դարձնելու կուտայ , բուն նպատակէն խոտորեցընելով :

3. Թէ որ ազգային ժողովը հաւանութիւն չի տուած ազգէն տուրք առնէ կամ առնել տայ :

4. Թէ որ մէկուն պաշտօն մը տալու կամ մէկը պաշտօնէ ձգելու համար ընծայ կամ պարգեւ ըստակ առնէ կամ ասանկ բաներ առնելով մարդու մը կամ քանի մը մարդոց մէկ օգուտ մը ապահովէ . Թէ և այն մարդը կամ մարդիկը այն օգտին իրաւունք ունենան :

Յոռանքը հասարակապետութիւնը մինչեւ հիմա Յոռանքօղի կեդրոնական իշխանութիւնը ճանչցած չէ : Երկէք ինկիլթէռու ալ գետնային իրիւթեան , Յոռանք ալ . ինկիլթը Պ . Նիւթալիս յարգութեամբ իբրեւ գետնային ընդունել , Ֆոռանքը Պ . Ուսմէրին երես չտար , որ Փարիզ իրիւթած է : Կեդրոնական իշխանութեան արտաքին գործոց տեսուչ նախարարը Ֆոռանքը արտաքին գործոց տեսուչէն գրով հասկընալ ուղեց այս պաշտօնական պատճառը : Պ . Պատրիտ պատասխան գրեց Թէ , կարելի է որ հասարակապետութեան նախագահ ընտրուելուն վրայ նախարարաց ալ փոփոխութիւն ըլլայ , հիմապէս գործակալներուն պաշտօնի վրայ մնալը քիչ օրուան բան մը :

ըլլալով՝ այս բանիս որոշումը ետքը գալու կառավարութեան կը ձգեմ : Եւրո վրայ Վերմանիայի կեդրոնական իշխանութիւնը Պ . Ուսմէրին գրեց որ Փարիզ քաղաքը կենաց մինչեւ որ հասարակապետութեան նախագահը ընտրուի . և ըլլալու փոփոխութիւնները ըլլան : Թէ որ անկէց ետքն ալ Ֆոռանքը կառավարութիւնը ընդունիլ չուղէ Վերմանիայի կեդրոնական իշխանութիւնը նէ՝ այն իշխանութեանը կողմէն իրիւթած գետնային ետ պիտի գառնայ :

Յոռանքը հասարակապետութեան պատեւրազական գործոց տեսուչը Պ . Ուսմէրին , երբեմն Նիւթալիսի արարապետ Սառէշալ Պիւթօին հետեւեալ թուղթը կը գրէ :

« Պարոն Սառէշալ .

« Կառավարութիւնը լսեց որ հրամանք Պոռուո գնացեր էս , զինուորական զգեստը (իւնիֆօրմ) և սուրբ հետ առնելով , այն յուսարով որ 40,000 ազգային պահապան զօրք գլուխը ժողովու և Փարիզը վրայ քալէս : Դուն չես գիտեր չէ , որ հին կառավարութեան ատենէն իբրեւ յանցաւոր դատասանի քաշուելու մարդոց կարգն էս , որովհետեւ փետրվարի 23 էն 24 լուսնայու գիշերը զօրաց հրամանատարութիւնը ըրեր էր (թագաւորին կողմէն) : Եւսեղ այն յանցաւորներուն կարգէն անանկ աւրուած չէ որ նորէն գրելու անհնար ըլլայ : Հաւատալ կ'ուզեմ որ այս տուած ազգարարութիւնս անօգուտ չըլլար » :

Պիւթօ Սառէշալը ասոր այս պատասխանը գրեց :

« Քաղաքացի պաշտօնէս պատերազմի .

« Նշմարիտ է որ ես զինուորական զգեստով և սուրով Պոռուո գացի , որոշեալ իրաւորութեամբ չէ Թէ 40,000 , այլ 100,000 ազգային պահապան զօրաց գլուխ ըլլալու և Փարիզը վրայ գալու , երբ որ լսեմ որ Կարիք հասարակապետութեան վատաւուն մարդիկը յաղթող գտնուին :

« Ողջն և եղբայրութիւն » :

Նախագահութեան քուէարկութիւնը կատարէ : Իստ ըստինացուց գեկտեմբեր 10 ին ալ մէն երկիր միեւնոյն ժամանակի մէջ քուէներուն տուիկերը բացուելէն առնալ մէկ ողորդի անկարգութիւն մը ըլլալու : Նշանակէ 18 ողորդ Փարիզէն առած լուրերնուս նայելով , Թէպէտ քուէի ամբողջ գումարը ինչ ըլլալու գեո հաստատ չէր գիտցուած , բայց մեծագոյն մաս համարուած Թիւր Լուի Պոնաբարթին ելլելով՝ այս մարդը նախագահ ընտրուած էր : Նշանակէ ժողովին կողմէն յատուկ հոգաբարձուներ կարգուած էր որ քուէներուն տուիկերը բանան և մինչեւ գեկտեմբեր 17 ին 71 դաւառի զատ զատ նր հետամուտին որչափ քուէ տալը հասկըցան , անանկ որ 18 ին կը կարծուէր որ քուէներուն ամբողջ թիւը կը գիտցուէր : Քաղաքացի զօրապետը հաղիւ Լուի Պոնաբարթին ստացած քուէին հինգերորդ մասը ստացաւ , ստեղծութեան վրայ ալ Լուի Պոնաբարթին ստացած քուէներուն գումարն էր , ասոր ետեւէն Ռիսպայ , Լամարթին և Շանկարիկ զօրապետը : Թէպէտ և Պոնաբարթին ընտրութիւնը ստացէ , բայց ամենուն զարմանք մը պատճառեց անոր այնչափ միւս հետամուտներէն աւելի քուէ ստանալը : Հասարակապետականները կ'ըսեն մէկ քանի Վաղիլիայի օրագիրներ , յուսակտուր եղան հասարակապետութեան հաստատ մնալուն Պոնաբարթին այնչափ քուէ ստանալովը :

Վաղիլիա մեծ տագնապի մէջ էր նախագահին

ընտրութեանը պատճառաւ , բայց հիմա հանգըստացաւ : Պոնաբարթին նախարարներն ալ Բալիլիա օրագրին գուշակութեանը գրեթէ ճիշտ համեմատ ընտրութեան :

Օտիլիոն Պառօ , խորհրդոց նախագահ և արքաութեան ատենի պաշտօնէս :

Լէոն տը Սէրլիլ , ներքին գործոց պաշտօնէս :

Տրուհին տը Լուիս , արտաքին գործոց պաշտօնէս :

Բասի , եկամտից պաշտօնէս :

Լուիս , արտաքին պաշտօնէս :

Պարու , հասարակաց կրթութեան պաշտօնէս :

Լէոն Պօշէր , հասարակաց շինուածոց պաշտօնէս :

Տը Վրասի , ծովային և գաղթականաց պաշտօնէս :

Լէոն Պոլու , երկրագործութեան և վաճառականութեան պաշտօնէս , բայց չկարծուիր որ այս մարդը այս պաշտօնները ընդունէ :

Տիւսպօթ Մարիօն տեղը փոխանցուած վրայ տեսուչ պիտի կարգուի : Մէկ քանի օրագիր կ'ըսեն որ Թէ պատերազմական գործոց կառավարութիւնը և Թէ Ռուսաստանի դեսպանութիւնը Պ . Ուսմէրին պիտի յանձնուի , բայց ինքը պիտի չընդունի այս երկու պաշտօնն ալ , միւսակ երեւելի գընդի մը հրամանատար ըլլալու անհնգմէ վեր բռնելով :

Լլեւանց բանակին հրամանատարութիւնն ալ զօրապետ Պիւթօին պիտի արուի և այն ալ պիտի ընդունի այս պայմանով որ իրեն բանակէտը Պիւթօ հաստատուի :

Նախագահ կարգուելուն պէս՝ մանաւանդ այսչափ հանգարարութեամբ , հարուստ մարդոց խալայն մէկ փտահութիւն մը եկաւ ստակ դուրս հանելու , ուստի հիմայ Փարիզի մէջ բաւական ստակ իր առատութիւն կայ :

ԱՆԳԶԻԱ : Օսպօրն — Հուս տէրութեան պաշտօնատարները միտնալով խորհուրդ մը ըրեր են և այն խորհրդին անանկ որոշէն որ Նիւթալիս Բարլիլի փետրվարի 1 ին բացուի :

Լօստայի մէջ ալ սկսեր է ստակի առատութիւնը քանի որ Վաղիլիայի նախագահը ընտրուէր է : Եւ երկրի ճանապարհներուն բաժիններուն գինը բարձրանալ սկսեր է :

Սօմիլի փոխ օրագիրը անանկ կը ծանուցանէ որ հետեւեալներուն վրայ եղած տուրքը մինչեւ փետրվարէն անգին պիտի մնայ , որովհետեւ տէրութիւնը չուղէր անցնիլ այս եկամուտէն . և եկամուտից ատենին տեսուչը՝ ան ալ կ'ուզէ ծանուցանել որ ինքը բնաւ գիտաւորութիւն չունի այս ճամբով առեւտրութեան ազատութեան սկզբունքները վերցունելու : Կլօ օրագիրը այս լուրը սուտը կը հանէ ըսելով որ Նիւթալիսը այս տարի խիստ շատ օտար երկրի ցարենի կարօտութիւն ունի , ինչո՞ւ կ'ըլլայ որ այն տուրքը մինչեւ փետրվարէն անգին կը վերցունէ տէրութիւնը :

ԱՆՍԴԻԻԱ : Եկամտից ատենը հարցուց նախարարներուն որ նորեն իր կայսրը պարտաւոր է մի պահել իւր նախորդին ժողովրդոց շնորհած սահմանադրութիւնները : Կայսրը կը ծանշանայ մի ազգային ժողովը իբրեւ սահմանադիր ժողով : Իրաւորութիւն ունի մի սահմանադրական կառավարութիւնը ընդունել կատարելապէս՝ ինչպէս էր տէրութեան միտքը , չէ՞ն հիմնական օրէնքի գաղափարի մը վրայով միայն խորհուրդ մը պիտի տայ :

ընտրութեամբ առաջնորդը , գաստիարակիւթու շատ աղքու գործիք մը կ'ըլլայ : Եւրո հետ մտադրութիւնը՝ որ սովորութեամբ կ'ստացվի , յիշորութիւնը՝ որ արժօնութեամբ կը զօրանայ , մէկ կ'ըլլան ու բնութեան սկրած Թերի մարդը գաստիարակութեամբ կը կատարելագործեն :

Ուրեմն Թէ որ մարդս ի բնէ առանկ գաստիարակութեան ընդունակ կը ծնի նէ , ինչո՞ւ համար ամէն աղք մի օրինակ կ'ըլլի , առաքինի ու երջանիկ չէ եղեր . կամ մասնաւոր կերպով խօսելով՝ ինչո՞ւ համար մեր աղքն ալ որ շատնոյնէն ի վեր գաստիարակութեան յարգը ճանչցեր , ստանալու կ'աշխատի , ստակ ծախք ընէ , ու ստուերի մը ետեւէ եզրը մարդու մը պէս՝ մինչեւ հիմա իր փափաքին չէ հասեր : Ինչո՞ւ համար մեր աղքն ալ իր ծուխած ստակին , քաշած աշխատութեանը արժան եղածին՝ գոնէ կէսին չափ բան չէ շահած : Եւրո երկու պատճառ կայ . նախ , մեր գժբաղդ աղքը

երկար ատեն անանկ անցնող պարապայնութեան մէջ ինկեր է , որոնց մէջ օրինաւոր գաստիարակութիւն առնելը անհնար է եղեր : Երկրորդ , երկար ատեն օրինաւոր գաստիարակութիւնէն զուրկ մնալով՝ գաստիարակութեան վրայցը իր ծանօթութիւնները այնքան ծուր , այնքան նախապաշարներ է , որ կամայ կամայ իր գաստիարակութեան գրութիւնը թերութիւններով լեցուէր է , անանկ որ , շատ աղքատներ անձինք , աղքին մէջ նորէն օրինաւոր գաստիարակութիւն մը մտցնելու ու անոյ աղքը յառաջդիմութեան ճամբան ուղղելու անհնար կը կարծեն : Սակայն ես որ միտքս ամենութեան ու սիրոյ ուժը տեսնու , ու ժամանակի ներգործութեամբ եւ զաւրմանալի փոփոխութիւնները սեքէ ու մտքէ չեմ հեռացնել , երբ որ աղքին ներկայ վիճակը կը տեսնեմ՝ Թէպէտ կը ցաւիմ , բայց փոխանակ յուսահատուելու այսպէս կ'ընդլայնիմ . քիչ մէկ խորհիլ . — Սեր աղքին հի

մակու վիճակին նայելով՝ իրաւ որ օրինաւոր գաստիարակութեան միջոցով իր շահին վրայ աղքին իր աղքը բանալ տալը շատ դժար է , որովհետեւ ասիկայ մեծ ու դժար գործ մըն է , և այս բանին ուղիղ արտով զբաղ անձինք ալ քիչուր են . բայց դիւցաղունք մեծ գետերուն կը նմանին . Թէպէտ աղքիւրնի պղտիկ է , բայց քանի երթան կ'աճին ու կը մեծանան : Երբեք օրինաւոր գաստիարակութեամբ աղքը զարգացնելու ամէն կերպիւ շատ արգելքներ կան , բայց միայն չունի . առանց ներհակութեան աշխարհիս մէջ բան չապրիր . բնութեան մէջ ամէն բան ընդդիմութեան տակ աւելի կը զօրանայ : Կարծեալ չէ մի որ հարստահարութեան տակ սքմբող մարդուն վաճակը , ուրեմն ինչո՞ւ համար ասանկ աղքային աղքիւ ձեռնարկութեան մը մէջ գեւմերիս ելող արգելքներուն հնազանդիք , որ անոնք ալ հեռուէն վրանիս բռնանան : Ես ալ գիտեմ որ աղքա

տութիւնը ու տգիտութիւնը մեղաւորներ են , ու անոնց օգնութեամբ ըր մեծամեծ արգելքներ թեւեղելու կ'աշխատին , բայց միայն չունին . ճշմարիտ աղքատիւները առանց հնաքի չի մնար , ճշմարիտ բարեկրպոր ամէն տեղ , ամէն վիճակի մէջ ապրաւ է , վրան զի աստուած է անոր օգնականը , և այլն : — Ես այս տեսակ խորհրդածութիւններուն Թէ լազրութեամբն է որ այս անգամ ալ աղքիս շահուն համար յարմար գաւտած խորհուրդներս կը հրատարակեմ , ու անանկով իմ պարտականութիւնս կատարած անպէտք կ'ուրախանամ : Թէպէտ գիտեմ որ շատ լուրջ մարդիկ բռնա գոնէ ժամանակի կորուստ կը սեպեն , բայց անանկներուն ալ այս պատասխանը կուտամ . « Թէ որ մեր զբաղմունքներն ու զբոսանքներն ուր ուրիշ կամքէն կ'ստուան ըլլան , աշխարհի մէջ երջանիկ մարդիկ չ'իստ քիչ կ'ըլլային » :

Լլօր , տեսնելը որոնք են աղքա

Օրինաց հաստատութեան մասին տեղեկութեան յառաջ բերած կարծիքը, ինչպէս որ Տօպոգի նախարարը ըսաւ, տակաւին նշանակուի մի: Այսպիսով ատենանք կը յայտնեն որ փոխ ստակ առնելու վերա-յով աղբայրին ժողովին ցրցուցած հաճութիւնը՝ կայսրը իրեն օրէնսդրական սկզբունքը կ'ընդունի մի: Եկամտայ տեսանք այս ալ կը խորհի որ թէ որ կայսրը պիտի քակէ աղբայրին ժողովը նէ, այս ժողովը չի լուծուիր մինչեւ որ 80 միլիոն ֆիորին փոխ առնուած ստակը օրինօք չի հաստատուի:

— Ստանաւոր խորհրդարաններուն մէջ սահմանադրական կառավարութեանը, և ազնուականութեանը վերնալը ընդունուեցաւ, բայց հրէից ազատութիւնը հերքուեցաւ:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ: Պատենի դքսութեան Սառգատ քաղաքին նոյեմբեր 16 ին գրուած գրէ մը օրագիրը ներքէ հետեւեալ լուրը կը քաղեն: Քանի մի ատեն նէ ի վեր քաղաքացի զինուորները աւսգրիայի զինուորները չի քաշելով մէջերնին հակառակութիւն մը մտած էր: Այս հակառակութեանս գլխաւոր պատճառը այն էր որ աւսգրիայի զօրաց աւելի ամ սահման կը տրուէր: Քանի մի օր կայ որ պիտի գործարանի մը մէջ ամօթալի պատճառի մը համար աւսգրիայի և պատենիցի զօրաց մէջ վէճ և կռիւ մը ելաւ, և պատենիցի յաղթող գտնուեցան: Արեւի աւսգրիայիցիները վրէժ առնել ուղեցին: Քանի մը պատենիցի զինուոր առանց զենքի պիտի գործարանի մը մէջ գտնուած ատենինին աւսգրիայիցիներէն ալ 28 հոգի ներս մտան: Կռիւր սկսաւ, պատենիցիները պատուհաններէն դուրս ցաթկեցին փախան: Գնացին իրենց ընկերներուն բանը իմա ցուցին: Նոյնք ալ 300 հոգի մը չափ ժողովուրդով աւսգրիայիցիներուն բնակած իջեւանին առաջը գացին: Բանի ներս մտնել կ'ուզէին: Օրինուորական հրամանատարները վրայ հասան, առաջ զօրք ժողովուրդը թմբուկը զարնուեցաւ: անկէց ետքը զօրաց ետ քաշուելու հրամանը տուող թմբուկը զարնուեցաւ: և բարեկարգութիւնը հաստատուեցաւ: Խառնութեան պատճառ եղողները կը վրէն տրուին հիմայ:

Մտենք հին պատմութիւնները քաղելով իմաստուն մարդ մը ըսեր էր որ գրեթէ ամէն պատերազմի մէջ ցանկութեան կիբքը կամ գլխաւոր պատճառ կը լըլը, կամ մէջ կը մտնէ և գլխաւոր պատճառը կը զօրացնէ: Այս տարի Աւստրիայի ամէն կողմ եղած կրօններուն գլխաւոր պատճառը աւսգրիայիցիներն էր: Սառգատի զինուորներն ալ ուղեր են հին ատենուան կռուոյ պատճառը իրենց կռուոյն պատճառը ընել: Թէ որ կանուխ առաջը չառնուէր նէ՝ Սենեգալուսի կողմը համար տրոյացուոյ և հերքեալուց իրարու հետ ըրած պատերազմին պէս բան մը կրնար ըլլալ:

ՖԻՆԱՆՍՈՒ: Կայսերութեան առաջին նախարար Պ. Ս. Սքեմբլինկը և իւր երկրորդ քարտուղարը իրենց հրաժարականը տուին: Կայսերութեան նախարարներուն մէջ միմեակ այս երկու հոգին էին որ աղբաւ աւսգրիայի էին:

Պ. Հանրի տը Կառէն նոր խորհրդարանին անդամ պիտի ըլլայ:

Այս լուրը թէ լրագիրներով և թէ առանձին նամակներով կը հաստատուի:

Պ. Սքեմբլինկի կ'ուզէ որ խորհրդարանը Պերմանիայի միութեանը վրայով Աւստրիայի հետ խօսակցիլ սկսէ, բայց խորհրդարանը առաջարկու-

թիւնը չընդունեց և այս իւր հրաժարութեան պատճառ եղաւ:

Հիմա երկու մեծ կողմնապահ ժողովուրդ կայ: Բրուսիայի կողմնապահ և Աւստրիայի կողմնապահ:

Հարաւի կողմը Բրուսի գլխաւորութեանը գէմ կը խօսին, ընդհակառակն հիւսիսի կողմը Բրուսի գլխովին կ'ապաւինին: Աւստրիայ կրակոտ երկրին վրայ պիտի սկսի վէճը ու կռիւը:

Աւստրիան բնաւ ամենեւին չուզէր օգնել Պերմանիայի որ նաւատորմը մը հաստատէ առանձին իրեն համար:

ԲՐՈՒՍԻԱ: Աղբայրին ժողովին ու կառավարութեան մէջ եղած վէճը նոյեմբեր 19 ին տակաւին լրմնացած էր: Աղբայրին ժողովին մէկ մասը յառկապէս խռովութիւն հանելու մտքը հրապարակեցին թէ՛ թագաւորին հրամանաւը աղբին վրայ ձգուած տուրքը տալու մարդ չպարտաւորիր: Ասիկայ բոլոր աղբը թագաւորէն ապստոմբեցնելու և անիշխանութեան մէջ ձգելու ապահով ճամբայ մըն էր: քանի թագաւորին հրամանաւը ուղուած տուրքը ապօրինաւոր սեպտեմբեր օրուն հրամանաւը տուրք պիտի տային ետքը: և տուրք ուղղվին վրայ ինչ իշխանութիւն պիտի ճանչային: և ինչպէս կառավարութիւն կրնար ըլլալ որ առանց տուրք առնելու տեւողութիւն ունենար:

Շէշգիւրի և Սակապուրի քաղաքներուն բընակիչները աղբայրին ժողովին մէջ այս վճիռս հանող խորհրդականներէն խնդրի վրեժան: Վճիռը չընդունեցին և անոր գէմ բողբը ըրին: Սիւնիկայի բնակիչները յօժարութեամբ ընդունեցին աղբայրին ժողովին վճիռը: Բայց այս գաւառին կառավարութեան ատենին նախագահը պաշտօնէն վար ձգուեցաւ կառավարութեան հրամանաւ: և Պրեզլու քաղաքը պաշտօնան վիճակի մէջ հրատարակեցաւ: Պերմանիայի աղբայրին ժողովին մէջ գլխաւորած աղատականներուն գէշութիւնը Սիւնիկայի ծանր վիճակ բերաւ:

— Արեւի կայսր Պերմանիայի լրագիրը կ'ըսէ:

« Կը գրեն որ ուսաց օրագիրները ուսաց մեծափառ կայսեր տուած յետագայ յայտարարութիւնը հրատարակած են, Բրուսիայի թագաւորին և աղբայրին ժողովին մէջ եղած վէճին վրայօք:

« Վենետիկի պիտի չհամբերեմ որ ապստամբ ժողովուրդը իմ սիրելի աներծագր իրեն իրաւունքներուն մէկէն և իրեն իշխանութեանէն զրկէ: Թէ որ պաշտպանութիւն ընել պէտք ըլլայ նէ՝ Բրուսիայի մէջ բարեկարգութիւնը նորէն հաստատուելու համար կարիճ զօրքերէս 500.000 հոգի պիտի խրկեմ առանց ժամանակ անցընելու: »

« Կըսեն որ զինուորները պատրաստ են, և խաղանքներն պատուէր տրուած է որ Վանքակէնի և Օմալիսիկի ծամբով ուղղակի Վիլիգ երթան: որ Բրուսիայի ուսաց սահմանն է: »

— Պերմանի քաղաքի պաշտօնաւորները վերնալը գէւա յայտնի չէ, բայց կը կարծուի որ ընտրութիւնները ըլլալէն ետեւ վերնայ:

Հանսօլի գէստարը Պերմանի գարձեր է, կ'ըսեն որ այս մարդուն գարձը կեղծանակն կարողութեքիչ աւուր մէջ հաստատուելուն մէկ նշան մըն է: Բրուսիայի թագաւորին հետ արդէն խօսակցութեան սկսուեցաւ զանի համադրու համար որ Վերմանիայի կայսերութեան գլուխ ըլլայ: այն ալ Վերմանիայի տիրապետող իշխաններուն ձգեց այս բանին որոշումը: Հանսօլի թագաւորը իւր հա-

ճութիւնը չի տուաւ: Պերմանի բնակիչներէն խել մը մարդիկ հրաման ուղեցին Վրանձէլ զօրապետէն որ ատենան կազմէն հետամուտները ընտրելու համար: Բայց զօրապետը ասոնց պատասխան մը չի տուաւ:

ԻՏԱԼԻԱ: Հոսմոք ելլող մարդիկը կ'ուզեն որ մէկ առժամանակեայ կառավարութիւն մը հաստատեն: Պատգամաւորներուն խորհրդարանին գիր մը տուաւ աղբայրին ժողովագական ատենանը այս բանին համար: Այս գրին ներքեւը այս ալ գըրուած է որ իսկոյն մէկ խտայական սահմանադիր ժողով մը հաստատուի Հոսմի մէջ:

ՃԵՆՈՎԱ: Վերսալի մարտի 10 ին քաղաքին մէջ մեծ կակ խռովութիւն մը ելաւ:

Ժողովուրդը փողոցները խնայելով, կեցցէ խտալական անկախութիւնը, կեցցէ սահմանադիր ժողովը կը պօռային:

Իրիկուան գէմ գունդ գունդ քաղաքական պալատին առջեւ եկան ու սկսեցին պօռալ թէ՛ մենք ի տալական սահմանադիր ժողովը կ'ուզենք, և որովհետեւ տեղւոյն ոստիկանը ասոնց խնդիրքին պատասխան մը չէր կրնար տալ, անոր համար քանի կ'երթար աղաղակը կը սաստկանար: Ատքը գունդ մը զօրք հասաւ, ասոնք ցրուեց, և հարկ եղաւ որ քաղաքին գլխաւոր փողոցներուն գլուխը զօրք կենայ մինչեւ լոյս որ կրկին մէկ խռովութիւն մը չեղայ:

ՊԵՆՆԻՆ: Խաղաղացոյ և Աւստրիայի կառավարութեան հաշտութեանը վրայօք ինկիլիդի և ֆուստըրի միջնորդութիւնը ընդունուած է: և առանց խորհուրդը մօտերս պիտի սկսի Պէննիայի Պրեզլէ մայրաքաղաքը: Նոյն խաղ Պէննիայի թագաւորը մէջ մտած է, և իր արքայանիստ քաղաքը իրեն խորհրդոյ տեղ ընդունել տուած է: Վիլիլի կողմէն պիտի գտնուի Լուս Սիլիգ, որ Հընոմ մը բոլոր Խաղաղայի տեղութիւնները անցած տարի պըտըտելով այն կողմերուն վրայօք աղէկ տեղեկութիւն տուցաւ: Սոսնորի կառավարութիւնը Պ. Վ. ի վրանը ընտրած էր: ասոր հրաժարելուն վրայ Պ. Թօքլիլ ընտրուեցաւ հաշտութեան խօսքը ընելու:

ՉԻՆԱՍՏԱՆ: Այս տարի Հօնթոն քաղաքի պահապան զօրացը մէջ տարափոխիկ հիւանդութիւն մը ինկաւ և շատ ջարդ ըրաւ: Բայց երբ հաւաքային արեւմտեան (հօթոս) տարեկան հովերը սկսան նէ՝ կ'երեւի որ հիւանդութիւնն ալ դադարեցաւ: Սեպտեմբեր ամսոյ մէջ մեռնողներուն համարները տասն և չորսը չանցաւ:

Վրուսիան հովերը դադարած և ձմեռուան հովերը սկսելու ատենը սովորաբար Չինաց ծովուն մէջ սաստիկ և ահագին փոթորիկներ կ'ըլլան, որ գէշ բաներ կը պատճառեն: Այս տարի օգոստոս 31 ին գիշերը Քանթոնի առջեւի ծովը անանկ մէկ փոթորիկ մը ելաւ որ մօտ ժամանակներս ասոր նմանը լըսուած էր: Բրած վնասներուն միայն պատմութիւնը մարդուն որտիմ ստիւում կը բերէ: Քըսանի չափ եւրոպացոյ նաւ ընկըղմեցան: Չինաց ընկըղմած նաւերուն համարները չի գիտցուիր: Հօնթոնի և Սաքաօի և Վիլիայի նաւահանգիստները կեցած նաւերը անգամ վնասուեցան: որ այն ծովերը ապահով նաւահանգիստ սեպտեմբեր են: Սեպտեմբերուն համարները ճանչցուած չէ: Բայց իրիստ շատ եղած ըլլալու է: Օանքաչափ գարձերը

յին գատտարակութեան գլխաւոր թերութիւնները, և ինչ կրնանք ընել անոնք չափելու համար:

Ա. Աղբայրին գատտարակութեան մէջ աղբայրացի գլխաւոր պատճառութիւններուն առաջինը, աղբին ուսուցիչ ըլլալը մարդոց վրայ մասնաւոր հոգ մը չի տանել, բաւականութիւնն չի ընել, ու յարմար մարդիկ հաւաքելու համար պէտք եղած զգուշութիւնները չընեն:

Այս մասին ըրած արտաբան մեծութեանը աղէկ մը խելամոռելու համար, բաւական է մամուլայ թէ արջափ կարեւոր ու սրբազան պաշտօն մըն է վարժապետութիւնը: Արդարեւ ըստ պարտաւորի մը թերութիւններն ու կատարելութիւնները իր բանակին վրայ ինչ աղբեցութիւն ունի նէ՝ ուսուցիչ եղող մարդն ալ իր գիտութեան մէջ ու բնաւորութեամբը նոյն աղբեցութիւնը ունի իրեն յանձնարուած տղայոց վրայ: Բարին ու չարը իր ձեռքն է, աղբին աղբեցութիւնը մեծ

մասամբ իրմէն կախուած է: Իր պարտքերը կատարելուն մէջ կտոր մը անհոգութիւն որ ընելու ըլլայ, կրնան տղայք միջ ըլլալ, գատտութիւն ծընուիլ ու մարքանունը դարձապէս ուսուցիչութիւնը ընել գիտնան ու ընեն, այն տղայքը առաքելի ընել, գատտութիւնն ուղղելու ու մարքանունը շուտով դարձապէս իրմէն ձեռքն է: Թէ որ քիչ մը խորհուրդ ըլլանք, չափազանց խորհուրդ մը չենք սեպել երբ բոլոր լըլը թէ՛ « Դաշտերուն, բաւականութեան, ու գործարաններուն » մէջ, աղբի մը ուժն ու բարօրութիւնը, ու գիտնանութեան հիւանդութիւններուն ու բանտներուն մէջ իր « Կանգնելու ու կողմնաւոր եղող մարդոց » բաւարն ալ իրենց հրահանգը վարժապետութեան կ'առնեն: Կարճ խօսքով, մինչեւ որ մէկը պըտիկուց աղբի ընել չի տրվի, մեծնայ նէ աղբի ալ չընէր, և աս ալ ճնողաց ու մեծ մասամբ վարժապետներուն ձեռքը

կ'ըլլայ: Ուրեմն ինչ աններելի ու վընասակար անհոգութիւն մըն է մեր ըրածը, որ մինչեւ հիմայ աղբին մէջ օրինաւոր ուսուցիչներ հաւաքուելու համար ոչ մասնաւոր կարգ մը ունինք, ոչ պէտք եղած ուսանողները որոշէր անոնցմէ կը պահանջենք, և ոչ ալ արդէն եղածներուն արդիւնքը ճանչնալու չափ մը կանոն մը ունինք որ ամէն մարդ ըստ արժանեան հաստատուած գտնէ: Տուններուն խոհաբար մը կամ արտապալան (սէլիս) մը բռնելու ըլլանք, կ'ուզենք որ վարպետ ու աղէկ ըլլայ: տասն անգամ կը հարցունենք անոր. — Ինչ գիտես, առաջ ո՞ր կը բանէիր, ինչու ելար, և այլն: և մինչեւ որ հարցուցած ու վնասուածն ու վրայօք հաստատ տեղեկութիւն մը չտանանք՝ այն խոհաբար կամ արտապալան չենք բռնէր: Հապա այս ինչ զարմանալու, կամ մանաւանդ ամչնալու բան է մեր ըրածը, որ աղբերուն մէջ յարմար ուսուցիչներուն թիւը աւելցունելու

համար փափաք ու հոգ չենք ընել: ամէն բանի մէջ գործածելը մարդոց մէջ փնտրուածնիս անոնցմէ ալ չենք պահանջեր: Աղբին ուսուցիչները աղբի գատտարակութեան կաղապարներն (գալլա) են, ուստի թէ որ կ'ուզենք որ աղբին տղայքը գէղեցիկ ու լաւ գատտարակութիւն մը տալով աղբը յառաջացնենք, հարկաւ պէտք է որ այն կաղապարներն ալ իրօք գէղեցիկ ու լաւ ու թուով ալ շատ ըլլան:

Պիտի շարունակուի: Կ. Մ. ԶՕՐԱՅԵԱՆ:

որուն բարձրութիւնը ստորաբար 760 մետրերը կը
ցորենէ . այս միջոցիս 721 մետրերը ինչո՞ք էր :
Օտարաշխարհիկ այսքան վար ինչնալը տեսնող չի կար
ասկէջ առաջ :

Քանի որ հաւանական նախկին կուսակալը , որ
Չինաց կայսերութեան ինկիլիզներուն հետ ըսած
պայմանին ստորագրողներուն մէկն էր , Հուսնիկ
Մանտարինը , ինչքին կանգնեցաւ : Եւ կարծուի որ
կայսերական գիւտերը ասկէջ խորհուրդ տրուի հար-
ցրէն թէ ինչ ընելու է տարիւ աւելի քան չէ .
որովհետեւ գաղափարութեան պայմաններուն մէ-
կը այն էր որ այն ասանը Քանդոն քաղաքին թա-
վարներուն բնակած մասին մէջ եւրոպայիներն ալ
պիտի առնուէին : Այն ալ կ'ըսէն որ Չինաց կայս-
րը Եւրոպայի անցքերը լցակով մանրամասն տե-
ղեկութիւնները Հուսնիկ Մանտարինին առնել
կուզէ . որ ասանի բաներու վրայոր ուրիշ չինացի
ներէն աւելի ծանօթութիւն ունեցած կրնայ ըլլալ :

ԼՂԳԼՅԻՆ

Գրեթէ ամէն ասան մարդ իր աղբը , իր հա-
րենիքը կը սիրէ . թէպէտ ամէն աղբի մէջ իր աղ-
բը չի սիրու՞ աղբատեսայնոր ալ կը գտնուին , բայց
ըստ որում ասանք սակաւաթիւ են . ընդհանրապէս
կրնանք զուրկել որ , իր աղբը սիրելը ընդհանուր
բան մըն է : Աղբին հիմախուս վիճակին նայելով
թէպէտ չենք կրնար բռնել որ աղբը ինչ աստիճան
սիրել պէտք է նէ նայն աստիճան կը սիրենք . բայց
անցածին հետ ներկայիս բարդատեսով կրնանք ը-
սել , որ այսոր աղբերներն առաջընթան աւելի կը սի-
րենք , ու ամէնքնին ալ կը յամեմատ աղբօրուս
գործքերու մէջ գտնուի , աղբին բարօրութեանը
աշխատիլ , աղբը կործանելու պատճառներէն փախ-
չիլ , աղբը զարգացնելու , յառաջացնելու մի-
ջոցները ի գործ դնել , եւ այլն . եւ ըստ որում ճիշ-
մարտապէս իր աղբը սիրելը լոկ բանիւ չըլլոր , գոր-
ծով պիտի ըլլայ , ուրեմն ինչ գործ գործելու է ,
աղբին յառաջընթանութեանը համար . ինչ միջոց
բանեցունելու է նէ գիտնալու ու ճանաչուլու հա-
մար , նախ եւ առաջ պէտք է որ՝ աղբին վիճակը
ճանչնանք . թէ որ հոս սխալներ նէ՝ բրածնուս մէջ
ալ կը սխալներ , ու մեր վաստակը չէ թէ միայն ան-
օգուտ , հասարակ նաեւ աղբին փնտախար ալ կ'ըլ-
լայ . ուստի աղբատեսութեան ոգին չօգտեր , պէտք
է որ ճիշդ ծանօթութիւններն ալ ունենանք աղ-
բային վիճակին վրայ , այսինքն՝ գիտնանք թէ աղ-
բին ինչ բանը տկար է , եւ ինչ բանը ուժով . որ
բանի մէջ աղբը յառաջագնէմ է , եւ որ բանի մէջ
եւ մնացեր է : Այս ծանօթութիւններս չըստա-
յած ծանօթ ըլլելու աղբատեսութեան գէժ մեղանշէն է :

Ամէն աղբի մէջ քանի մը տեսակ մարդիկ կան .
ոմանք միայն իրենց շահուն կը նային , ու աղբային
գործը իրենց համար օտար գործ մըն է . ոմանք աղ-
բը կը սիրեն , բայց աղբային վիճակին բազմութիւ
պահապարկութիւնները զիրենք վախճունելուն համար
աղբային գործքերէ ետ կը կենան . վերջապէս ու
մանք աղբերին կը սիրեն , ու իրեն աղէկութեանը
կ'աշխատին , յոյս ունենան թէ չունենան իրենց
աշխատանքի պտուղը քաղելու : Այս ասիկէ ետքը
զուրկութիւններն առջի պարագային մէջ գտնուողնե-
րուն համար չէ . երկրորդ պարագային մէջ գրա-
նուած մարդոց ալ չենք ուզեր նմանիլ . որովհետեւ
ուզէ՞ն ու չընեն կամ չուզեն ու չընեն մի եւ նոյն
բան է մեր առջին . ուստի մեր գրեթէ ոչ անոնց
համար , եւ ոչ ասոնց համար է , հասարակ աղբը սի-
րող , ու աղբային բարօրութեանը աշխատող մար-
դոց համար է , եւ մենք ալ երջանիկ կը համարենք
ինքնզիններն ասոնց մէջ գտնուելու , մեր լոմայն
աղբին նախընտրելու :

Աղբին աղէկութեանը աշխատիլ ուղղութեանը
մէկ ընթացք մը , մէկ ճամբայ մը ցրուելու , որով
միաբանութիւն մը ըլլայ ճշմարիտ աղբատեսայն մէջ ,
ինչ եւ ինչ աղբային գործ ըստ արժանեայն կատա-
րելու . ահա մեր նպատակը :

Այս համար առաջ աղբին վիճակը քանի մը
խօսքով նկարագրենք .

Երբ աղբը աղբը ուրիշ աղբայն չի նմանիր .
աղբեր կան որ՝ թէպէտ կրօնքի կողմանէ տարբե-
րութիւն ունին , բայց մի եւ նոյն վիճակի մէջ գըտ-
նուելով մի եւ նոյն լեզու կը խօսին , մի եւ նոյն գը-
րախանութիւնը , մի եւ նոյն օրէնքը , մի եւ նոյն սո-
վորութիւնները , մի եւ նոյն առանգութիւնները
ունին , եւ ասով միութիւն մը ստացեր են , աղբ
կը սեպուին . կան ալ որ՝ թէպէտ աղբին անգին
ցրուած , բայց մի եւ նոյն կրօնքի տակ են , ու թէ
որ լեզուներն մի եւ նոյն ալ չէ նէ՝ մասնաւոր գիտ-
նական լեզու մը ունին , որով իրենց բնական մի-
ութիւններն պահպան են . եւ ասով ալ աղբ կամ ժո-

ղովուրդ կը սեպուին : Գանք մեր աղբին : Երբ
աշխարհքին բոլոր կողմը ցրուեցան՝ ամէն տեղ կը
գտնուին . ոմանց կրօնքն ալ տարբեր է . լեզուներն
նմանապէս . կան որ միմիայն Ռուսերէն կը խօսին ,
կան որ Վերմաներէն , կան որ Էսթերէն , կան որ
Լեզգերէն , կան որ Գաղղերէն կը խօսին , գրե-
թէ Հայերէն լեզուն բառ մը չգիտնալով . մը
մնաց որ իրենց նախնեաց առանգութեանցը սովոր-
ութեանցը բարեւոյցը ու պատմութեանը տեղե-
կութիւնն ունենան . անոններն անգամ , գերդաս-
տաններուն անունը անգամ փոխուած , այլապէս
գրեթէ չեն գիտենք ծածկելու համար անուններն լեզու-
ներն , կրօնքներն , սովորութիւններն ծագում են : Այս
պարագային մէջ գտնուողները յիշատի շատ չեն .
ասոնք իրենց բնակ վիճակին հետեւ քաղաքներ գաղ-
թականներն են : Գանք հիմա իրենց բնակ վիճա-
կին մէջ կեցող , կամ անկէ քիչ հեռացող Հայ-
աղբիներուն : Գանք յիշատի բոլորովին հայութիւն
չեն կորսնցուցեր , անգամ իրենց լեզուն կամ բո-
լորովին կորսնցուցեր ու այլապէս լեզու մը կը գոր-
ծածեն , կամ Հայ լեզուն այնչափ այլապէս են որ
անկէ ուրիշ լեզու մը ձեւացուցեր են՝ անձուռի եւ
անկանոն . աս լեզուն մէկ հասարակութեան կամ ե-
րեք չեն . ամէն քաղաքի , գէթ ամէն նահանգի յա-
տուկ լեզու մը կայ՝ միւս քաղաքացի կամ միւս նա-
հանգացի անհասկնալի : Այս վերջի ժամանակները
ուսման հետեւողներ թէպէտ աղբին անգին կ'ե-
րենան , բայց խիստ քիչ , աղբայնց շատութեանը
նայելով : Հայոց շատը չգիտէ ինչու Հայ է . ովէր
իր նախնայոր , ով էր իր պապը . ահա իր հետեւ
թեանը վրայ ունեցած բոլոր ծանօթութիւնը : Քիչ
բան է , խիստ քիչ է իր նախնեացը առանգած լեզ-
ուէն պահուած մասը . բոլորովին մոռցուած է իր
հայրենեաց սովորութիւնները . ու բարբը . բարբը
ըսի , որովհետեւ Հայոց աղբը հին ասանը իւր
գրաւոր մեծամեծ ու հզոր աղբերէն թէպէտ շատ
նեղութիւն կրեց , բայց ի վերայ այս ամենայնի
երկար ժամանակ ամբողջ կեցաւ . ասիկայ ոչ այն-
չափ իր հզոր , քաջ , խաչեմ , կամ գիտուն ըլլա-
լուն համար էր , հասարակ կեցողութեան հետ սիրով
կապուած միաբան , միահոգի ըլլալուն էր . ուստի
բարեւոյցը ու բարոյականի կողմանէ ալ բոլորովին
այլապէս է հիմախուս Հայոց աղբը , քանի մը
անգամ իր գաւառ , ասոնց պատճառը հոս չեմ վերա-
ռեր : Եւ ուզեմ գիտցնել որ՝ աս անփառաշու-
թիւնը իր իրենքեական վիճակին կորուսելէն , իր գը-
րախանութիւնը տկարանալէն , իր լեզուն՝ սովորու-
թիւնները մոռնալէն , կամ աղբատեսներն , կամ
բարոյականութիւնը աւերելէն յառաջ եկած է , ու
Հայ բնութեանը յատուկ բան մըն է , ինչպէս որ՝
կան մարդիկ ալ որ ասանի կը զբոսցեն . գործելու
կ'ըսեն , ասիկայ չեմ ուզեր գիտցնել . միտակ կը
զբոսցեն որ՝ Հայոց աղբը հիմա ըստ մեծի մասին
ասանի է :

Հայոց աղբը խեղճ վիճակի մէջ է . իր սարքու-
տրն անգամ ծառելու կարողութիւն չունի , ասիկայ
ընդհանուր կերպով զարգացածը մըն է . չէ նէ՝ ես
ալ գիտեմ որ՝ տեղ տեղ հարուստներ կը գտնուին ,
ահա այս է Հայոց վիճակը : (Բնութեանը ցոլանալ թող
չցաւին հոս քիչ մը խիստ խօսելուս , որովհետեւ
մինչեւ որ վերջերս ճանչնանք , անոր գիւրութիւն
գարման չեմ կրնար տանել , անանկով մեր մահ-
ուանը պատճառ կ'ըլլայ) :

Այս խեղճ վիճակին վրայ յառաջին սրտիւ
մամրադրով անոր ինչ գարմաններ կը գտնանք ընե-
լիք . շատ են ընկերներն , բայց թէ որ ընելու
բաներուն ընթացք մը չի տրվի նէ՝ ինչպէս որ
վերջը զուրկեցի՝ օգուտ չընելու տեղ փնտա կ'ընեն
ուրեմն այս ընթացքը փնտրենք , որն որ հետեւ-
եալ օրագրին մէջ պիտի գրենք :

Պիտի շարունակուի :
ՍԵՐ — ՎԵՐԵՆ

ՕՐԱՆՕՐԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աշխարհագրական : Այս տարուան խառնութեանը
պատճառաւ անուանի եղած քանի մի քաղաքնե-
րու վրայ ասիկէ առաջ տեղեկութիւն տուելը , հի-
մայ ալ այն տեղեկութիւնները շարունակենք :

ՊՈՒՆՏՏԵՊՈՒՐԿ : Բոցոտաի կառավարու-
թեանը տակը կ'ընայ : Սան Սուսի բուրններուն
վրայէն նայող մը առաջը շատ մը իրարու մօտ լիճեր
կը տեսնէ , անկանոն ձեւով եւ զիրքով . որ գրեթէ
ամէնքն ալ Հայկէլ գետին ջրերէն ձեւացած են :
Բոցոտաի ալ կողմը Հայկէլ գետին վրայ , այս գե-
տը Եւրոպական մէջ Թափած տեղէն վեր կը գըտ-
նուի Պանաթոպոլի քաղաքը . որ երբեք ասաներորդ
գարեն ի վեր անուանի եղած Պանաթոպոլի կայս-
րնապետութեան անունը ասկէջ առնուած է : Ուս-
տի Պանաթոպոլի գաւառը Բոցոտաի թագա-
ւորութեան ծագման տեղն է . եւ հիմայ ալ նոյն

թագաւորութեան երկիրներուն կեդրոնն է : Քա-
ղաքը Բոցոտաի 33 Կիլոմէթր հեռու է , 13.000 հո-
գի բնակիչ ունի : Սայր եկեղեցին կողքի մը մէջ է ,
որ պարի կ'ըսուի . եւ քաղաքին թագաւորն մէկը կը
սեպուի : Այս մայր եկեղեցին 1318 ին շինուած է :
Եւ հինգ երկրակալ իշխան (Ժաքիւ) հոն թագուած
են . ասկէջ զատ Պանաթոպոլի մէջ Կիլիս ըսուած
ճարտարապետական ձեւին վրայ շինուած շատ եւ-
րեւելի շէնքեր կան : Երջանայ տեղերուն գետինը
աւաղուտ է , եւ նիհար . առանց մշակութեան բան
չի բուսցունէր : Երբ որ Ֆանաթոլի Լուդովիկոս
Ժ. Թագաւորը Հենրիկոս Գ. Թագաւորին օրովը
բրօքէտոպաններուն աղապատութեանը համար խանդ-
քաղաքին ասուած հրովարտուի եւ կանչուի ստիպ-
ուեցաւ բրօքէտոպաններուն անդադար պատճառ
ստուած խառնութեանը համար , եւ այս պատճառ-
աւ Պանաթոպաններու աղանդաւորները Պանա-
թոպան գաւառ ելելու հարկադրեցան նէ , շատերը
Պանաթոպոլի գաւառ , եւ քաղաքիս արուեստաւոր
ֆանաթոպները այն ասանէն մնացած են . քաղաքիս
գլխաւոր աղապատն ալ արուեստաւոր ձեւագործ-
ներէն է . որովհետեւ բնական բերքը քիչ է : Պեռ-
կին քաղաքը եւ Քաղաքի եւ Սեանտու բերքերը ,
եւ Բոցոտա գեղեցիկ քաղաքը , որ յանկապատ ա-
մուր բանակաւոր մը կրնայ սեպուիլ , այս գաւա-
ռին մէջն են :

ԼԵՍՊՈՒՐԿ : Լեհաստանի Կալիշի գաւառին
մայրաքաղաքն է . Լեւոքիայի արեւելեան սահմա-
նագլխակներուն մօտ : 50.000 հոգի բնակիչ ունի ,
որովմէ 20.000 ի չափը հրեայն է : Քաղաքիս հա-
մարտարանին սկզբնաւորութիւնը 1817 էն է . եւ
հիմա ուսանողներուն համարը 1000 հոգի կը
հասնի : Վիենայի պէս ասոր ալ արուարձաններուն
տարածութիւնը բուն քաղաքէն մեծ է . եւ քաղա-
քը երեք աղբախիտոպան կը նստի , որ ուրիշ տեղ
չկայ : Այլը Հռոմէական նեմեղներուն եւ լեհայի-
ներուն . մէկը հռոմէական հայոց , եւ մէկը յունաց :
Այն քաղաքին ցրուող հայերուն մէկ մասը հա-
գած են . եւ շատը իրենց աղբութիւնը չի կորսն-
ցնելով մնացած են հոն . բայց շատն ալ կամայ
կամայ եւրոպացուց խառնութեան անցյալներն են .
եւ հիմայ անոնց սերունդներն ալ չեն գիտեր թէ
հայ են : Այս աղբին քիչաւոր մնալուն գլխաւոր
պատճառն մէկը ուրիշ աղբերուն գիւրաւ յարի-
լին ու անոնց խառնութիւնն է . եւ այս պատճառով
շատ հին աղբեր կան որ բոլորովին սքընացեր են .
միայն անուններն են մնացեր , ինչպէս են հին եւ-
րոսկները , լատիները , ամսիկները , գաղթե-
րը , հոնները , ամսիկները , եւ այլն , որոնց հի-
մայ միայն ասանոք բնակած գաւառներն գիտեմք .
մարդու մը համար չեմ կրնար ստոյգ աղապատել
ըսել թէ սա մարդը այս ինչ աղբէն է : Այս աղբը
աշխարհի մէջ ամէնէն հին աղբերուն մէկն է . մեզ
նէ ետքը աղբ ըլլալ սկսածներ կան որ հիմայ հեռ-
քերին անգամ չէ մնացած , եւ մեր աղբը թէպէտ
սակաւաթիւ , բայց անուանի աղբերուն մէկն է
նէ , նշան է ասիկայ որ մեր մէջը ի սկզբանէ հեռ-
աղբատեսութիւնն ու հայրենասիրութիւնը հասա-
րակօրէն կարծուածին չափ պակասած չէ : Հիմայ
որ տեղութիւն չունիմք , եւ աղբութեան յատուկ
արտաքին նշան քիչատեսական կապակցութիւններն
եւ հայերէն լեզուներն ունին , ասոնք ալ անուան ը-
նելով ձեռքէ հանեմք նէ՝ աղբութիւնը բոլոր-
ովին կը կորսուի : Եւ երբն աղբութեան մէկ դրա-
ւոր կապ մը չէ . Եւրոպի եւ Սուսի աղբերը իրենց
հին լեզուն բոլորովին կորսնցուցած են , արաբե-
րէն կը խօսին . բայց արաբացուց աղբին հետ չը-
փոխած չեն : Հրեայները այս կողմերու տարնապ-
ուց լեզու կը խօսին . Վերմանայի մէջ նեմեղի լե-
զու եւ Իտալիայի մէջ Իտալերէն կը խօսին . բայց կը-
րօնքներն ամուր բուրնելով աղբութիւններն չեն կոր-
սնցուցած : Ասկէջ յայտնի կ'ըլլայ թէ որքան սուտ
կը խօսին մեր աղբին բրօքէտոպանութեան որդա-
թը ինչպէս աղանդաւորները , որ աղբատես եմք ը-
սելով կը պարծին . բայց իրենց համազուտները եւ
կեղեցիներն պատելով աղբութեան ամէնէն դրաւոր
կապը կը տկարացնեն : Գանք Էմպէրի քաղաքին :
Հոս շատ արուեստաւոր բաներու գործարաններ
կան . եւ շահաւոր փաճառականութիւն կ'ընէ այս
քաղաքիս Ռուսաստանի եւ Տաճկաստանի հետ :
Ինչպէս գետին քովը շինուած է , եւ շատ երեւելի
չենքեր ունի :

Ի ԴԻՄԱՅ ԱՂԳԻՆ

ՎԵՐԵՆՍՈՒՆ

ՍԵՐԿԵՆՆԱՆ

Ի Պիտի նոր խան :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒԹՅՈՒՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՅՈՎՀԱՆՆՈՒ ՄԻԻՅԵՆՏԻՍԵՆ